บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญรุดหน้ามากขึ้น สภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการต้องเผชิญกับความกดดันจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ทำให้วิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนแปลงไป มีผลกระทบให้คนในองค์กรเกิดความตึงเครียด สับสนวุ่นวาย เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย หงุดหงิด กระวนกระวาย บางครั้งท้อแท้และสิ้นหวัง ขาดความเชื่อมั่น การทำงานล่าช้ากว่าปกติ มีความขัดข้องในหน่วยงาน (อรุณ รักธรรม, 2538, หน้า 3) ในชีวิตคนเรานั้นไม่มีทางใดที่จะหลีกหนีความเครียดได้ เราต้องเผชิญกับความเครียดในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา (เกษม ตันติผลชีวัน, 2538, หน้า 49) ความเครียดจึงเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับการดำเนินชีวิตของคน ซึ่งจากการสำรวจของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่าคนไทยเครียดมากขึ้นเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ (อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม, 2541, หน้า 6) ความเครียดทำให้เกิดโรคกระเพาะ โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจตีบตัน นอนไม่หลับ ท้องผูก ปวดศีรษะ สมรรถภาพทางเพศลดลง โรคคอพอกเป็นพิษ โรคภูมิแพ้ รวมทั้งภูมิคุ้มกันโรคบกพร่อง ซึ่งเป็นเหตุทำให้เกิดโรคติดเชื้อได้ง่าย (กรองจิต วาทีสาธกกิจ และนวลอนงค์ ชัยปิยะพร, 2538, หน้า 20) นอกจากนี้ ความเครียดยังเป็นสาเหตุให้ติดสิ่งเสพติด มีปัญหาด้านสุขภาพ และก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ (กวี สุวรรณกิจ, 2535, หน้า 66) ความเครียดเป็นศัตรูร้ายที่ไม่ปรากฏตัวตน เกิดขึ้นได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกเวลา ผู้อยู่ภายใต้ผลของความเครียดย่อมได้รับผลเสียทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และงาน (เสน่ห์ ศรีสุวรรณ, 2533, หน้า 89) เมื่อคนเกิดความเครียดจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทำให้บุคคลไม่พร้อมที่จะปฏิบัติงาน เนื่องจากความเครียดทำให้วิตกกังวล สนใจแต่ปัญหาตนเอง เบื่อหน่าย เฉื่อยชา ท้อแท้ผิดหวัง น้อยเนื้อต่ำใจ ไม่อยากปฏิบัติงาน (สมศรี เชื้อหิรัญ, 2521, หน้า 5) ซึ่งสาเหตุใหญ่ ๆ ที่ทำให้คนเราเกิดความเครียด ได้แก่ สภาพแวดล้อม จิตใจ งาน แรงกดดันทางสังคม ความสัมพันธ์ด้านหน้าที่การงานและพฤติกรรม ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการเครียดมากที่สุดคือ หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ และปัญหาเพื่อนร่วมงาน (กรมสุขภาพจิต, 2539, หน้า 15) คนที่มีความเครียดมากจะขาดความเชื่อมั่นในการทำงาน หลีกเลี่ยงการตัดสินใจ ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ผัดวันประกันพรุ่ง ดังที่ ริทซ์ (Reitz, 1981, p. 24) กล่าวว่า คนที่มีความเครียดมากหรือน้อยเกินไปมักจะขาดความรับผิดชอบ ไม่มีสมาธิในการทำงาน ขาดงานบ่อย ไม่เอาใจใส่ในการทำงาน และผลงานขาดประสิทธิภาพ

ความเครียดมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ องค์การจะเจริญรุดหน้าเมื่อคนในองค์การทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่ถ้าองค์การใดมีประสิทธิภาพการทำงานต่ำย่อมเกิดปัญหาตามมา (สมพงษ์ บุญรัศมี, 2533, หน้า 3) กล่าวได้ว่า ความสำเร็จขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับการบริหาร เพราะการบริหารย่อมหมายถึงการดำเนินการให้การปฏิบัติงานขององค์การดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมาย

โรงเรียนจัดเป็นองค์การหนึ่งที่มีหน้าที่จัดการศึกษา การศึกษามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ จะเห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้วจะพยายามดำเนินการในด้านการจัดการศึกษาทุกระดับให้กับประชาชนอย่างดีที่สุด โรงเรียนจึงถือว่าเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานปฏิบัติ และผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับโรงเรียน ภารกิจหลักของโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีคุณภาพ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความมีสุขภาพอนามัยดี ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษานั้น มีหลายประการ ทั้งระบบการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน แต่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531, หน้า11)

อาชีพการสอนเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความเครียดในระดับสูง โดยเฉพาะผู้บริหารจำเป็นต้องให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความสามารถในการบริหารเป็นสิ่งท้าทายที่จะทำให้องค์การเจริญก้าวหน้า ประสิทธิภาพในการบริหาร คือ ความสามารถของผู้บริหารใน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การบริหารที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ คุณลักษณะที่ดี และคุณธรรมของผู้บริหาร พนัส หันนาคินทร์ (2539, หน้า 6) กล่าวว่า พฤติกรรมประจำวันของผู้บริหารมีผลต่อการทำงานของครู ผู้บริหารต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความนึกคิดที่หลากหลาย การพูด การกระทำ จะใช้แบบเดียวกับทุกคนย่อมไม่ได้ จึงเกิดความหนักใจ ผู้บริหารจำนวนมากจึงเป็นโรควิตกกังวลเกี่ยวกับงานที่มอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ ก่อให้เกิดอาการเครียดอยู่เสมอ ซึ่งความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษามีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ จากแนวคิดของสเตียร์ส (Steers, 1991, p. 547) พบว่า ความเครียดของผู้บริหารเป็นผลมาจากปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ ปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเครียดของผู้บริหาร พบว่า อายุ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความเครียดและทำให้ผู้บริหารมีระดับความเครียดแตกต่างกัน ซึ่ง ฮัลล์ (Hull, 1985, p. 2331) และสุภาวดี นวลมณี (2537, หน้า 21) กล่าวว่า ปัจจัยบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงานมีผลทำให้บุคคลเกิดความเครียดในการทำงาน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

จะเห็นได้ว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้พฤติกรรมของผู้บริหารเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาจมีผลในทางที่ดีหรือในทางตรงกันข้ามก็ได้ แล้วแต่ระดับของความเครียด แต่ทั้งสองอย่างมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาของ สเตียร์ส (Steers, 1991, p. 547) ซึ่งสอดคล้องกับ บารอน และกรีนเบอร์ก (Barom & Greenberg, 1990, p. 23) ได้พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีลักษณะการบริหารงานคล้ายกับข้าราชการครู ได้แก่ งานเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติงาน กำหนดหน้าที่ และวิธีดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา ควบคุม ดูแล และติดตามผลการดำเนินงานวิชาการ งานธุรการ งานบริหารทั่วไป งานอาคารสถานที่ การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ ทะเบียนเอกสาร ควบคุมดูแลงานปกครอง จัดระบบ มอบหมายงานให้เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยดี (ปรีชา นิพนธ์วิทยา, 2535, หน้า 7) จากลักษณะงานดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ชุมชน รวมถึงเพื่อนผู้บริหาร และบุคคลในครอบครัว หากผู้บริหารได้รับการยอมรับสนับสนุนจากบุคคลเหล่านี้ก็จะทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาก็จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวเช่นเดียวกัน

การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานทางสังคมของบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การสนับสนุนทางสังคม ไม่ว่าจะมาจากเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ครอบครัว หรือจากชุมชน จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนรู้สึกว่าตนเองมีที่พึ่งมีที่ปรึกษา มีผู้เห็นความสำคัญของตนและทำให้เกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติงานต่อไป แต่ถ้าหากขาดสิ่งเหล่านี้แล้วความเครียดจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคมยังช่วยลดระดับความเครียดจากภาวะความกดดันต่าง ๆ ได้อีกด้วย (Cohen & Wills, 1985, p. 669) เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวกันชน ระหว่างแรงกดดันกับภาวะความเครียด และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการบริหารงานบุคคล (Steers, 1991, p. 547) จากการศึกษาของ แคนสเตอร์ ฟูลซิลเลีย และเมย์ (Ganster, Fusilier & Mayes, 1986, p. 105) พบว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับ ทัศนีย์ ประมวลรัตน์ (2539, หน้า 91) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งโดยรวม แยกตามอายุ ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดโรงเรียน

โรงเรียนก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่เต็มไปด้วยภาวะความกดดันด้านต่าง ๆ มากมาย แต่เดิมรัฐบาล

มีนโยบายให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระในการจัดการศึกษา เอกชนสามารถลงทุนได้ประหยัดกว่ารัฐบาล ครั้นเอกชนลงทุนจัดการศึกษาได้ระยะหนึ่ง รัฐบาลมีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาโดยให้ โรงเรียนในกรุงเทพมหานครเปิดรับเด็กเล็ก ซึ่งนโยบายนี้ทำให้เกิดผลกระทบต่อโรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาเอกชน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนลดลง เงินค่าธรรมเนียมการเรียนที่เก็บจากนักเรียนน้อยลงจนไม่พอค่าใช้จ่ายเงินเดือนครูที่รัฐปรับอัตราเงินเดือนให้สูงขึ้น และไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โรงเรียนปรับตัวไม่ทันถึงต้องเลิกล้มกิจการไป ผู้จัดการโรงเรียนเอกชนก่อนประถมศึกษาจึงบริหารงานด้วยความเครียด โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประสบกับการขาดทุน ต่างประสบปัญหาโรคเครียด ทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางความคิด สติปัญญา และทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (นฤมล เลิศบุญ, 2538)

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานโดยรวม ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

1. ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจะได้ทราบว่า ปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงแรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมนั้น มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จะได้แสวงหาแนวทางพัฒนาตนเองในการบริหารงาน เพื่อทำให้ความเครียดอยู่ในระดับพอเหมาะซึ่งจะช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้

3. ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

คำถามของการวิจัย

1. ปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

2. ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และตำแหน่ง อยู่ในระดับใด

3. ปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม สามารถพยากรณ์ความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้หรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยบุคคล ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม สามารถพยากรณ์ความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของ สเตียร์ส (Steers, 1991, p. 547) และควิก (Quick, 1984, p. 17) ที่เชื่อว่าปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมมีผลทำให้บุคคลเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน และระดับของความเครียดขึ้นอยู่กับปัจจัยบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร ส่วนปัจจัยโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบุคคลใช้แนวคิดของ สุภาวดี นวลมณี (2537, หน้า 37) ที่เชื่อว่า ปัจจัยบุคคลที่มีผลทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ตำแหน่งงาน รวมทั้งแนวคิดของ เฮลริเกล สโลคัม และวูดแวน (Hellriegel, Slocum & Woodwan, 1983, p. 492) และโคช (Koch, 1982, pp. 493-495) ที่เชื่อว่า บทบาทการทำงานที่มากเกินไป ขอบเขตและสภาพแวดล้อมของงาน และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ สาราซัน (Sarason, 1983, p. 127) ไซเมท (Zimet, 1988, p. 30) และแนวคิดของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 80) ซึ่งเชื่อว่า ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่จะทำให้ระดับความเครียดในการทำงานลดต่ำลง ได้รับจากบุคคลที่เกี่ยวข้องใน 5 ด้าน คือ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา ครอบครัว และชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบความคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังกรอบความคิดการวิจัย ดังนี้

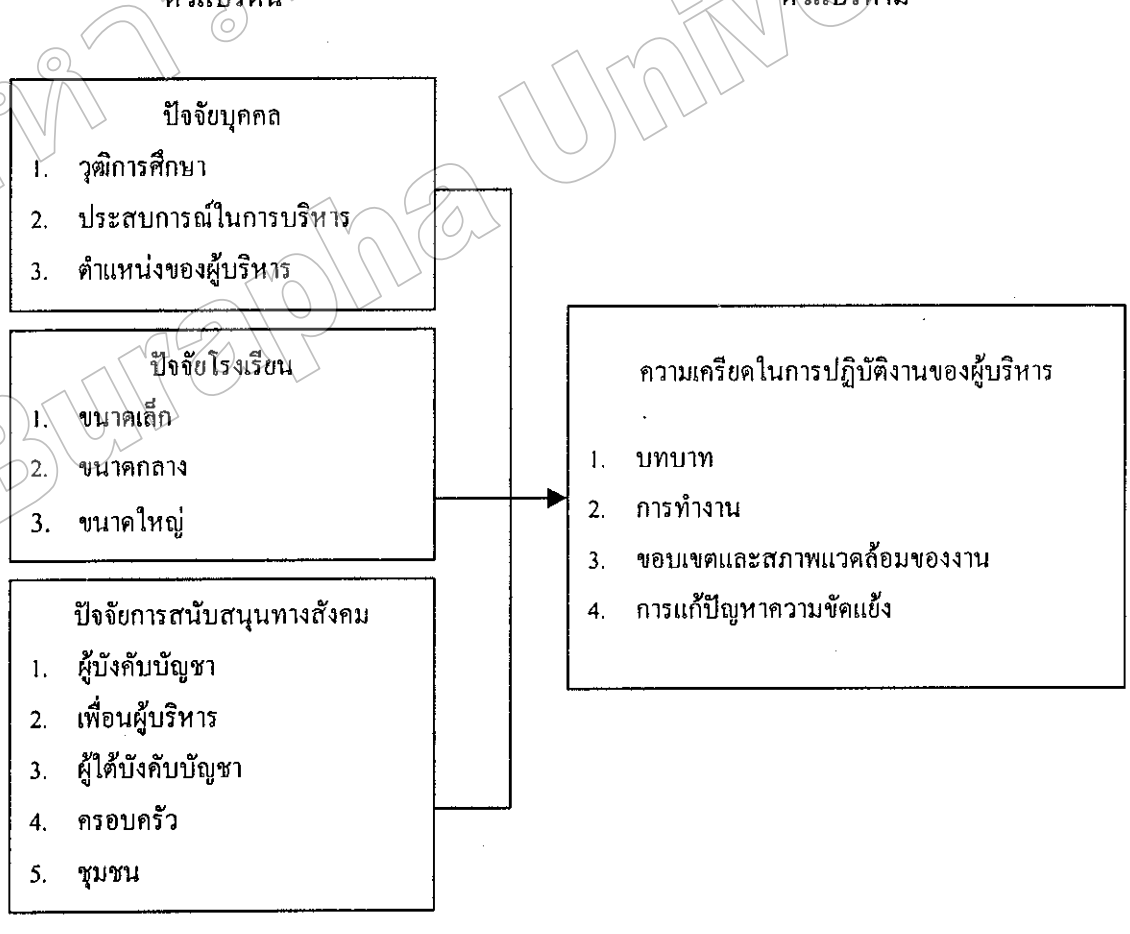

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครโดยศึกษาปัจจัยบุคคลของผู้บริหาร ปัจจัยโรงเรียน และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,086 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 286 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยบุคคล

3.1.1.1 วุฒิการศึกษา

3.1.1.2 ประสบการณ์ในการบริหาร

3.1.1.3 ตำแหน่ง

3.1.2 ปัจจัยโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 ขนาดเล็ก

3.1.2.2 ขนาดกลาง

3.1.2.3 ขนาดใหญ่

3.1.3 ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม

3.1.3.1 ผู้บังคับบัญชา

3.1.3.2 เพื่อนผู้บริหาร

3.1.3.3 ผู้ใต้บังคับบัญชา

3.1.3.4 ครอบครัว

3.1.3.5 ชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ประกอบด้วย

3.2.1 บทบาท

3.2.2 การทำงาน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3.2.3 ขอบเขตและสภาพแวดล้อมของงาน

3.2.4 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเครียดในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกทางด้านร่างกาย และจิตใจ ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการทำงาน ได้จากแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ใน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 บทบาท หมายถึง การรับทราบสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการจัดหาข้อมูล การตอบสนองข้อเรียกร้อง การประเมินผลการทำงาน การมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.2 การทำงาน หมายถึง การปฏิบัติภารกิจอย่างมีสมาธิ การประสานงาน การตั้งความหวังในการทำงาน การจัดหาหนังสือติดต่อหน่วยงาน การเข้าร่วมกิจกรรม การได้รับมอบหมายงาน และการประชุม

1.3 ขอบเขตและสภาพแวดล้อมของงาน หมายถึง ลักษณะปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของงานที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ กฎ ระเบียบ นโยบายชุมชน และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

1.4 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง หมายถึง การไกล่เกลี่ยสภาพความรู้สึกนึกคิดของครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

2. ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่ผู้บริหารได้รับความช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุ สิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจ จากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งนี้จะครอบคลุมการสนับสนุนสังคมจาก 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งอารมณ์ วัสดุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร จากผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เหนือขึ้นไป

2.2 การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนผู้บริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาภายในกลุ่มหรือเขตเดียวกัน

2.3 การสนับสนุนทางสังคมจากผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งอารมณ์ วัสดุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร จากผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ ครู-อาจารย์ และทรัพยากรสนับสนุนทางการศึกษา

2.4 การสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่อารมณ์ วัสดุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ จากบุคคล

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

หรือองค์การต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส หรือกลุ่มเอกชน เป็นต้น

2.5 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งอารมณ์ วัสดุ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร จากครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา หรือสามี บุตร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่ ครูใหญ่ เจ้าของสถานศึกษา

4. สถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนอนุบาลที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

5. ปัจจัยบุคคล ได้แก่

5.1 วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาสำเร็จ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5.2 ประสบการณ์ในการบริหาร หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งของครูใหญ่หรือผู้รับใบอนุญาต แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

5.2.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยกว่าโดยใช้ค่าเฉลี่ยจำนวนปีของประสบการณ์ในการบริหารของกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแบ่ง ถ้ามีประสบการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 14 ปี ค่าเฉลี่ย คือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อย

5.2.2 ส่วนผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารตั้งแต่ค่าเฉลี่ย 14 ปีขึ้นไป คือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาก

5.3 ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งในการบริหารงานของหัวหน้าสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

5.3.1 ผู้รับใบอนุญาต

5.3.2 ครูใหญ่

6. ปัจจัยขนาดของโรงเรียน แบ่งขนาดของโรงเรียนโดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์กำหนดขนาดของโรงเรียน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แบ่งเป็น 3 ขนาด

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง มีจำนวนนักเรียน 120 คน ถึง 300 คน

6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง มีจำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University